

Predlog novog obračuna i evidencije zarada i naknada zarada

written by admin | 25. februar 2013.

PREDLOG NOVOG OBRAČUNA I EVIDENCIJE ZARADA I NAKNADA ZARADA

*U narednom tekstu su analizirani osnovni problemi vezani za obračun i evidenciju zarada. Dat je predlog sistema koji podrazumeva samo **jedan obrazac** za svaku isplatu i samo **jedan nalog** za plaćanje svih dažbina. Pri tom Poreska uprava ima daleko precizniji mehanizam za kontrolu u odnosu na dosadašnji, a takođe prestaje potreba da banke vrše bilo kakvu kontrolu.*

Osnovni problemi sa trenutnim obračunom zarada

Najveći problem sa trenutnim obračunom zarada je previše složen algoritam, sa mnoštvom izuzetaka. Osnovni bruto obračun je vremenom korigovan raznim izuzecima, pri čemu veliki broj firmi i danas koristi nepostojeći neto obračun kao osnovni, a bruto samo za iskazivanje završnih rezultata. Veliki broj takvih firmi su budžetske ustanove kojima su propisane neto zarade čime se potpuno ignoriše zakonski bruto obračun. To stvara niz tehničkih problema prilikom obračuna.

Po svakom obračunu firme su dužne da naprave nekoliko obrazaca (OD, OPJ, razne specifikacije..), pri čemu se neke od njih moraju više puta popunjavati (na primer, OD se popunjava posebno za radnike, posebno za osnivače, porodilje, bolovanja...). Pri tom se na ovim obrascima moraju iskazati i podaci od prethodnih obračuna, što dodatno komplikuje generisanje. Uplate poreza i doprinosa treba usmeravati po opštinama, pa firma sa desetak radnika za svaki obračun mora da popunjava i po dvadesetak naloga za plaćanje.

Na kraju godine svaka firma mora da pravi obimne M4 i PPP obrasce, pri čemu se M4 pravi po datumu obračuna, a PPP po datumu isplate, što izuzetno komplikuje generisanje ako je poslovanje podeljeno po godinama. U suštini, svi obrasci koji se trenutno unose sadrže iste podatke, samo iskazane u različitim formama.

Uz sve to, Poreska uprava na osnovu trenutnih obrazaca nema dovoljno informacija za punu kontrolu obračuna. Na osnovu OD i OPJ se ne može ustanoviti da li je primenjena prava osnovica, da li je dobro poresko oslobođenje i slično. Moguće je samo porediti zbirne podatke iz raznih obrazaca i ustanoviti da li su isti, ali ne i da li su ti podaci ispravni. Trenutna kontrola se svodi samo na kontrolu iskazanog (ne i obračunatog) poreza i poređenje poreza po opštinama sa ukupnim.

Predlog nove organizacije

Osnovna ideja našeg predloga jeste da se firme i Poreska uprava rasterete suvišnih operacija, a da Poreska uprava dobije sve potrebne podatke za potpunu kontrolu obračuna zarada. Pretpostavili smo da se koriste tekući

propisi za obračun zarada.

Novi sistem podrazumeva da Poreska uprava oformi posebnu bazu podataka u kojoj bi se našli svi podaci o zaposlenima. Slog takve tabele bi između ostalog sadržao i sledeće podatke:

- Ime i prezime
- Adresa
- Pol
- JMBG
- Datum početka radnog odnosa
- Šifra opštine stana
- Šifra opštine za zdravstveno osiguranje

Firma prilikom prijave radnika predaje Poreskoj upravi i ove podatke, a kasnije može da ih izmeni posebnom prijavom. Potrebno je obezbediti da se ovo može obaviti i nekim e-servisom. Na taj način Poreska uprava u bazi ima ažuran spisak svih zaposlenih u svakoj firmi.

Firma obračunava zarade kao i do sada. Na osnovu obračuna sastavlja sledeći obrazac (prilog 1):

PORESKA PRIJAVA ZA ISPLATU NAKNADA I ZARADA

Redni broj	Jedini	Ime i prezime	Šifra osn	Osnov zarade	Porezna osnovica	NA TERET ZAPOSLJENOG				NA TERET POSLODAVCA			
						PIU	PI0	PI1	PI2	PI3	Porez na naknadu (stavak 1)	PI4	PI5
1	1000000000	Petar Petrović	101	10.000,00	10.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	100,00	1.000,00		1.000,00	1000,00
2	1000000000	Milan Mikić	102	40.000,00	40.000,00	2.000,00	4.000,00	2.000,00	200,00	4.000,00		2.400,00	2000,00
3	1000000000	Marijana Pavić	103	200.000,00	200.000,00	10.000,00	20.000,00	10.000,00	1.000,00	20.000,00		10.000,00	2.000,00
4	1000000000	Zoran Stanić	104	10.000,00	10.000,00	1.000,00	2.000,00	1.000,00	100,00	2.000,00		1.200,00	1000,00
UKUPNO:				400.000,00		14.000,00	37.000,00	24.000,00	2.300,00	44.000,00		34.000,00	3.000,00

Obrazac je sličan OS obrascu i sadrži podatke o svim radnicima i sve osnovne elemente obračuna: bruto, poresku osnovicu, porez, PI0, zdravstveno itd. Podaci se odnose samo za tekuću isplatu (nema kumuliranja prethodnih isplata). U koloni **Osnov** se upisuje šifra osnova za obračun. Ona se bira iz posebno formirane tabele u kojoj bi se nalazio šifarnik svih mogućih osnova za isplatu zarada i naknada zarada. Na primer:

- 101 – Isplata zarade
- 102 – Isplata zarada osnivača
- 103 – Bolovanje do 30 dana
- 104 – Bolovanje preko 30 dana
- 105 – Naknada za prevoz

...

Preko ovog šifarnika bi se takođe rešila i evidencija bolovanja, raznih subvencija i poreskih olakšica (ZSD, ZSP). Posebna šifra bi odgovarala određenoj olakšici, a u odgovarajućim kolonama bi se upisao storno iznos PIO, poreza... Tako bi za jednog radnika bilo upisano više stavki, po svakom osnovu po jedna.

Zbog količine podataka je veoma bitno da se obrazac predaje elektronski. Zato predlažemo jednostavan format koji je dat u prilogu 2. Moguće je koristiti i neki drugi format kao što je JSON ili XML, ali ovakav format se jednostavnije generiše, proverava i analizira.

Na osnovu ovih podataka i javno dostupnih podataka (minimalna osnovica za obračun doprinosa, prosečna bruto zarada, poresko oslobođenje) Poreska uprava može na nivou **svakog radnika** da proveri obračun. Kada firma preda poresku prijavu, server Poreske uprave proverava prijavu i ukoliko ima grešaka vraća detaljan opis greške. Na primer, greška može biti da „nije ispravno obračunat PIO za radnika Petra Petrovića“.

Ukoliko je poreska prijava ispravna, upisuje se u bazu. Na osnovu prijave, formira se slog za svakog radnika u tabeli obračuna. Na primer:

JMBG	Šif.	Bruto	Osn.	Por.	PIO	ZDR	Nez	p.PIO	b.PIO	p.ZDR	p.Nez	Opš.stan	Opš.zdrav	Dat.isplate	Me	Go
276	101	52000	44178	5301	5720	3198	390	5720		3198	390	011	022	31.4.13	04	13

Na ovaj način postoji informacija o svakom pojedinačnom obračunu za svakog zaposlenog. Sada je veoma jednostavno dobiti i podatak o isplati na nivou meseca, pa se može proveriti da li je firma primenila ispravno poresko oslobođenje, minimalnu i maksimalnu osnovicu za doprinose, da li je dobro izračunala svaki element, na nivou svakog radnika. Posle sledeće isplate, za radnika će postojati sledeći slogovi:

JMBG	Šif.	Bruto	Osn.	Por.	PIO	ZDR	Nez	p.PIO	b.PIO	p.ZDR	p.Nez	Opš.stan	Opš.zdrav	Dat.isplate	Me	Go
276	101	52000	44178	5301	5720	3198	390	5720		3198	390	011	022	31.4.13	04	13
276	101	17000	9178	1101	2202	1231	150	2202		1231	150	011	022	10.5.13	04	13

Prostim sumiranjem svih podataka u prijavi dobija se **ukupno zaduženje** za sve poreze i doprinose, što se upisuje kao jedinstveno zaduženje za firmu. Nije potrebno posebno voditi posebne kartice za poreze, PIO, zdravstveno itd, dovoljno je imati samo jednu karticu sa ukupnim zaduženjem. U našem primeru, firma je zadužena sa 193.283 din.

Firma je dalje dužna da po svakom obračunu napravi samo **jedan nalog za sve poreze i doprinose** i da uplati taj iznos na određeni račun. Banka obezbeđuje Poreskoj upravi podatke o uplatama na taj račun u formi:

<PIB firme> <iznos>

Sada se ova tabela upisuje na potražnu stranu kartice firme. Tako Poreska uprava ima informaciju da li je firma izmirila svoje obaveze po svakom obračunu zarada. Primetite da nije bitno da li su dažbine uplaćene u jednoj ili više banaka – sve će završiti na potražnoj strani iste kartice.

Na osnovu unetih podataka Poreska uprava automatski raspoređuje sredstva na odgovarajuće nosioce. Na primer, sumiranjem poreza na svim stavkama gde je opština stana 011 dobija se iznos poreza koji treba uplatiti opštini 011. Slično se raspoređuju i doprinosi za zdravstveno. Naravno, sve ove operacije su potpuno automatizovane i neće zahtevati nikakvu intervenciju operatera.

Iz ovakve baze podataka se trivijalno mogu izvući svi podaci koji su se trenutno posebno kreirali (OD, OPJ, PPP, M4...). Takođe se jednostavno mogu dobiti svi potrebni statistički podaci (obrazac RAD-1/P, na primer).

Zaključak

Predloženi sistem drastično pojednostavljuje obračun zarada i prateće aktivnosti, a istovremeno obezbeđuje izuzetno preciznu kontrolu. Firme su oslobođene obaveze formiranja velikog broja dosadašnjih obrazaca, velikog broja naloga za plaćanje; Poreska uprava takođe ima manje obaveza (unos prijava koje nisu poslate elektronski), banke nemaju obavezu kontrole plata. Prednost ovog sistema je i u tome što se eventualne novine (na primer, neka nova poreska olakšica) mogu uvesti prostim dodavanjem nove šifre za osnov, do sada je to podrazumevalo i nov obrazac.

Uslov za korišćenje ovakvog sistema je postojanje centralne baze podataka i odgovarajućih aplikacija. Tehnički gledano, ovakva baza podataka bi imala relativno jednostavnu strukturu, operacije su takođe jednostavne, pa realizacija ne bi trebalo da bude veći problem.

Mada smo pošli od pretpostavke da obračun ostaje isti, svakako preporučujemo pojednostavljenje obračuna, pošto je trenutno izuzetno komplikovan. Trebalo bi i buduće izmene (razna poreska oslobođenja i sl.) prilagoditi tako da se uklope u opisani model i ne naruše osnovnu strukturu. Ukoliko se pojednostavi obračun, može se pojednostaviti i predloženi obrazac, pa i čitava opisana procedura.

Beograd, 12. februar 2013.

Za UPSS,

Nenad Batoćanin

Prilozi:

- prilog 1: [Poreska prijava za isplatu naknada i zarada](#)
- prilog 2: [Elektronski format prijave](#)